

„Primorski list“

izhaja vsaki 1., 10., in 20., dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 n. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

PRIMORSKI LIST

Boučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja

Uredništvo in upravnništvo

muje v Gericu, Nunske ulice št. 10. — Ne frankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema oglase in znamenila po pogodbi.

Odgovorni urednik in izdajatelj: J. Marušič.

Lastnik: Konsorcij „Primorskega Lista“.

Tiska: Hilarijanska tiskarna.

Vseslovenska sprava.

Bojimo se, da bode versko vprašanje naš narod zopet razdvojilo v dva sovražna tabora.

V tej bojazni nas potrjuje sedajna, z velikim samozatajevanjem le za vsilo skrpana sprava na Kranjskem in posebno izjava dr. Tavčarja v dež. zbornici v Ljubljani. Ta je rekel, da je res, da sti se družili obe slov. stranki, vendar tako, da nobena stranka ni odjenjala od svojih načel.

Že sedaj, ko se mora naš narod boriti za svoj narodni obstanek, za biti ali ne biti, že sedaj sili na dan brezverski liberalizem braneč samo narodnost brez vsakega ozira na vero. Kaj imamo pričakovati pa, po zgorajšnjih besedah dr. Tavčarja, še le potem, ko bode n. pr. končan boj za biti in nam bode zagotovljen narodni obstanek? Jeli je ta res v taki daljavi, da bi se ne smelo misliti o tem? „Ne, po našem menenju se ima obstanek Slovencev kmalu... kmalu, za vselej odločiti!! In potem? Po Dr. Tavčarju zopet nastopi doba ljutega boja za in proti veri.

Ta boj se že sedaj kaj pridno pripravljajo po raznih tako zvanih „novostranjskih“ knjigah in knjižicah. To novo pisarenje odličnih slovenskih piscev je žalobno brezversko, da, protiversko in do cela protinravno.

Nova struja nekaterih naših slovstvenih pisateljev nas namreč žali Bog drugače poučuje, nego pa sv. kat. cerkev. Berivo, katero narodu nudijo naši najnovejši slovstveniki, je večkrat tako, da se po pravici bojimo, da s takim berivom narod v nedavnem času izgubi ne le vero, ampak tudi narodnost.

Le poglejmo, kaj bere naš narod. Slovenci imamo zraven dobrih, poučnih in v resnici katoliških knjig in časnikov, tudi takih, ki so proti veri in katoliški cerkvi, ki žalijo verski čut in čitatelje polagoma privajajo najprej v versko vne-marnost, potem pa v breznačelnost, izprijenost, npravnost in slednjič v brezverstvo!!!

Za razumnike... „Zvon“, za razumnice... „Slovenka“, za vseučilišniške dijake... cloaca maxima... „Mladost“ Z drugo besedo „odlična“ del slovenske pameti se kristalizuje v indiferentizmu... verski in npravnosti... ki končno privede do verske odrevenelosti!

Kako vpljiva tako berivo na narod? Krasne so besede, ki jih čitamo v „Katol. Obzorniku“ 1. 1897 str. 321:

„Dobra knjiga je mila prijateljica. Vedno je pri nas. Ne zapusti nas, ko nas vse zapušča. Zdej nas uči, zdej vedri; zdej bodri, zdej miri; navdušuje nas, a zopet tolaži; glasno nam govori, a potem tiho šepeta. Z nami se veseli in solzi; z nami žaluje in poje, a vedno nam je dobra, v vsem nas dviga in blaži. Mila prijateljica je dobra knjiga. Ni čuda, da se je svet tako oveselil „božanske umetnosti“ tiska, da je cerkev sama v občnem zboru nazvala to iznajdbo „nebeško blagodat“ zakaj koliko lepih knjig bi brez tiska ne bilo prišlo med ljudi!

A žal, da ni na svetu nič lepega, nič dobrega, česar ne bi omadeževala človeška strast in potvorila zavist temnih moči: Strast in zavist sta vrgli med svet tudi slabe knjige, in bridka resnica je, da je prav s tiskom zašlo v dežel nešteto slabih knjig.

Kakor pa je dobra knjiga mila prijateljica, tako je slaba knjiga najhujša sovražnica.

Knjiga, je dejal Herder, lahko človeka za vse življenje vzgoji, a lahko ga tudi za vse življenje pogubi.

Mnogo lepega imajo knjige, je pisal že Plutarh, kar veseli in bodri mladeniška srca, a marsikaj tudi, kar lahko zblodi in zvodi mlade ljudi“.

To so zlata vredne besede. Dal Bog, da bi se vsi pisatelji po njih ravnali.

Zatorej, dragi rojaki, skrbimo, da bodemo podajali narodu s časopisi in knjigami zdravo dušno hrano, ki mu bode blazila srce in ga v resnici likala in izobraževala.

Sprava, ki se je dosegla drugod med Slovenci gledè političnega delovanja, naj se razširi tudi na slovestveno polje.

Nočemo reči, da naj bi vsi pisatelji le nabožne knjige spisovali in vsi časni karji le verske in cerkvene liste izdaval, ne, le toliko smemo in moramo tirjati, da naj bi naroda s svojimi spisi vsaj ne pohujševali in ga ne pehali v nepravost in brezverstvo!

„Pomislimo“, piše isti „Katol. Obzornik“ str. 331, kaj je narod brez vere in npravnosti! Je narod brez moštva, brez značaja. Vzemite narodu vero, in kmalu vam viže narodnost pred noge. Izgled v tem so nam poturčeni Slovani na Turškem in vsi renegati ali odpadniki.

Človek brez vere, brez npravnosti je samohoten, samoljuben in sebičen. Če ni Boga, je človek le materija, in nič kakor materija. Sile, ki nas vladajo, morejo biti le fizične sile. Toda, ako vladajo le fizične sile, ni čednosti, ni pravice, ni poštenja, a tudi ne zločina, ne krivice, ne greha.

Brez vere in npravnosti nima družinsko življenje nobenega poročstva, nobene trdnosti, nobene podlage. Brez vere in npravnosti so države brez temeljev. Zakaj brez vere in npravnosti ni nobene obvezne postave, nobenih pravic in nobene dolžnosti!“

Ne varajmo sami sebe, dragi domoljubi! Čim bolj se bode izgubljala v našem narodu vera in npravnost, tem bolj bode propadala narodna zavest, oslabela vzajemnost, izginilo rodoljubje in domoljubje,

in vsi naši doslejni boji in uspehi na narodnostnem polju bodo zastoj. Vekovite so namreč besede sv. pišma: „Kdor ne zbira s Kristusom, ta raztresa!“ Da torej rešimo narod te propasti, podajmo si roke vsi k vzajemnemu in složenemu delovanju na političnem, gospodarskem in socialnem polju — na temelju žive, praktične kršč. katoliške vere!!! Le taka sprava more biti trajna, sicer ne, nikoli ne!!

Narodno gospodarstvo.

Gospodarska zveza.

Gospodarska organizacija med Slovenci se je bujno razvila. Ne samo na Kranjskem, tudi po drugih slovenskih pokrajinah razvilo se je živahno gibanje na gospodarskem polju. S ponosom smemo povdarjati, da se goriški Slovenci v zadnjem času posebno živahno gibljemo na tem polju. Za tako je prav.

Nujno pa smo v tem gospodarskem razvoju pogrešali društvo, ki bi vseslovensko gospodarsko akcijo vodilo s svetom in dejanjem. Ta srčna želja spolnila se nam je s osnovo „Gospodarske zveze“, katere delokrog obsega vse slovenske pokrajine.

Gospodarske zveze namen je, pospeševati gospodarstvo in samostalno gospodarsko organizacijo ljudstva.

Pospeševati hoče s svetom in dejanjem gospodarstvo, združevati pridobilne in gospodarske zadruge (posojilnice, kmetijska in konsumna društva, obrtne

produktivne zadruge itd.) v skupno jednotno organizacijo, posredovati promet navedenih zadrug mej seboj in trgov, s svetom, poukom in dejanjem podpirati delovanje zadrug ter pospešati ustanovitve novih pridobilnih in gospodarskih zadrug. Društvo s takim blagim namenom mora iskreno pozdraviti vsaki zaveden Slovenec.

„Gospodarske zveze“ ustanovni občni zbor se je vršil dne 17. marca v Ljubljani. V zvezo je vstopilo 44 gospodarskih zadrug, ki so vse bile zastopane na prvem občnem zboru.

Štajersko je zastopal notar g. Veršec iz Brežic, Goriško gg. Dermastia iz Solkana in Černe iz Tomaja.

Načelnikom zveze je bil izvoljen g. dr. Iv. Sušteršič. Novozvoljeni načelnik je v svojem zahvalnem govoru povdarjal važnost gospodarske organizacije. Gospodarska organizacija slovenskega ljudstva je boj proti tujemu kapitalu. Naloga naša je, da priborimo samostojnost narodu našemu. To pa dosežemo, ako organizujemo moči vseh stanov, ako organizujemo delo, produkcijo. Ako nadaljujemo na začrtane poti gospodarske osvobodbe, gotovi smo da za 10 let dosežemo mnogo, dasi bode boj težak. Naš narod nima bogatinov-kapitalistov, pač pa je narod poštenih delavskih stanov. Zato našega naroda politika sama ne reši, priboriti mu treba najprej gospodarsko samostalnost. Le samostalen narod kluboval bode vsem viharjem.

Prva naloga „Zveze“ bode, da se

8

LISTEK

Moja doba in podoba.

Spisal Andrej Marušič.

(Dalje.)

Veroučitelj za ves gimnazij je bil č. g. Jožef Budin iz Dornberga. — Knjigi za verouk v nižih razredih je bil naslov: „Leitfaden der christ-kathol. Religion“; mi pa smo jo imenovali navadno le „Leitfaden“, tudi če smo v domačih jezicah govorili. Mislite pa, da smo razumeli, kaj je to „Leitfaden“? Iz vsebine se je dalo posneti, da je bila veroučna knjiga prav za prav katekizem brez vprašanj; za tretji in četrti razred je bil ta katekizem nekoliko obširnejši. Sam na sebi ni bil še tako slab, manjkalo je le moža, ki bi mu bil znal vdahniti — duha. — Zgodeb sv. Pišma in liturgike se nismo učili, le mimogredé je katehet včasih kaj navedel iz biblijske zgodovine in v 4. razredu iz liturgike — o sv. maši. — V I. humanitarnem razredu smo imeli zgodovino stare zaveze, v II. pa nekak „Beweis der Wahrheit der kathol. Religion“. Nekaj enacega — samo v obširnejši in bolj znanstveni obliki — je bilo odločeno „modrosloveskemu učilišču“.

Več, ko šolski verouk, je uplivalo na našo versko odgojo javno cerkveno življenje, je uplival — rekel bi — verski in npravniki zrak, v katerem smo živeli.

Kje in kedaj sem bil jez pri prvi spovedi, ne vem; mislim, da z materjo pri kapucinih. — Za prvo sv. obhajilo nas je katehet na gimnaziji sicer nekaj pripravljaj, tudi z neposvečenimi hostijami za poskušnjo v šoli obhajal, potem pa pustil, da smo šli k spovedi in obhajilu — kedar in kamor smo hoteli! Jez vem, da sem opravil prvo sv. obhajilo tih ali véliki teden v Veliki cerkvi, dneva in leta pa se žalobno ne spominjam.

Gimnazij je bil meni naj bolj priljubljeno učilišče in se torej ne morem ločiti od njega, da ne bi še nekaj spominov iz šolskega in zasebnega življenja te dobe dodal.

Naj sijajna slavnost v šolskem letu je bilo konecletno razdeljevanje premijev. Ves čas mojih gymn. studij se je opravljala ta slavnost v sprelepi Stabile-vi kazinski dvorani na Travniku 7. septembra po slovesni zahvalni maši. Da si je bilo skor vse latinsko: — predgovor, periohe, izklicavanje odličnjakov, obdarjenih in pohvaljenih, — zbralo se je vendar vsako leto vse polno odlične obojega spola gospode. Vsi duhovniki, uradniki in omikanci sploh so razumeli latinski govor, ki ga je imel navadno šestošolec-prvak. Oh, kako mi je srce vsakrat vskipelo, ko je začel eden profesorjev slovesno brati: „Juventus c. r. Gymnasii academici goritensis ex moribus et literis censa exeunte anno scholastico 184...“ Redove, ki so bili v periohi vsi razločno tiskani („em., acc., 1, 2, 3.“ t. j. odlično, pohvalno, zadostno, nezadostno, slabo) razumel je vsak rokodelec, in ljudje po Travniku so radovedno pregledavali periohe.

Vse druge šole so imele „Vorlesung-o“ 7. sept. popoldne; naj lepša je bila normalkina, kateri se je pridružila tudi mestna trivalka, in sicer na čedno pokošenem zelenem dvorišči Werdbergovega (gymn.) poslopja na zahodnji strani proti sedanjemu ribjemu trgu. Občinstva na obeh hodnikih in pri tleh je bilo

vse natlačeno. Na severnem koncu dvorišča je bila zeleno pogrnjena miza polna darilnih bukev. Predsedoval je knez-nadškof Franc. Ksav. Lušin; zraven njega sta sedela viši šolski nadzornik in kresijski glavar (grof Venceslav Gleibach, oče g. ministra Iv. Gl. v Badeni-evem ministerstvu); ravnatelj c. kr. normalke Ant. Cuttin i. dr. Na šolskem zidu je bila cesarjeva podoba; v I. nadstropju na hodniku pri fizikalnem kabinetu so stali trobci in kotli (bobnice) pripravljeni za častni pozdrav odličnjakov. Učitelj Anton Sandrini („grozni“) je pričel z avtoritatnim stentorskim glasom in furiansko-nemškimi akcentom: „Classification der k. k. Musterhauptschule zu Görz nach geendigttem Sommer-Curse 184...“ To vam je bil praznik za celo mesto! — Od tistega prostora, kjer smo stali mi učenci, do zelene mize je bilo precej daleč — zá-me že celó, ker sem bil boječ in sramožljiv. Mislite si k temu še poklone cesarju in nadškofu! Kako sem prišel prvokrat do predstojniške mize, sam ne vem; zdelo se mi je, kakor da bi plaval po zraku. — Še neka druga sitnost me je motila tiste dni pred „Vorlesung“-o. Klatili smo doma orehe; moji prsti so bili rjavo-rumeni od orehovih lupin; in s takimi prsti naj bi bil šel pred nadškofa?! Gulil in strgal sem jih po rodem zidu, s peskom in na vse načine, da so bili spet kolikor toliko „salonfähig“. —

Poseben vtis na vse, zlasti pa na mladino je storila cesarska pesem, ki smo jo vsi navdušeno peli: „Segen Oestreichs hohem Sohne — Unserm Kaiser Ferdinand“. V tistih časih ni bilo treba umetnih pomočkov za vzbujanje in krepčanje dinastičnih čutov in avstrijskega mišljenja. To se je kazalo tudi vsako leto 19. aprila, cesarja Ferdinanda rojstni dan.

K maši smo hodili vsak dan, na normalki ob 10. uri, na gimnaziji ob 7½, in sicer v mrzlo, zanemarjeno cerkev sv. Ignacija; ob nedeljah in praznikih pa je hodil gimnazij v semeniško kapelo ob 9. uri. Jez nisem nikdar maše zamudil, če ravno mi je o snegu, burji, poledici itd. bilo težko priti za časa. — Temu, da sem o vsakem vremenu in vsak letni čas točno ob 7 uri zjutraj z doma odhajal, imam se zahvaliti, da sem se utrdil. Če je padel sneg, moral sem ga po Rojicah navadno prvi gaziti; mraza in vročine, blata in prahu sem skoz osem let užival toliko, da se je na meni gotovo izpolnil latinski rek: „In scholis sudavimus et alsimus“.

Učil sem se po zimi zvečer v kotu pri slabo brleči „lužerni“ (kosjtrni svetilnici na olje), zjutraj me je oče klical ob 5. uri in sem studoval v postelji. Nekega dne pa — kaj se pripeti? zmotil se je oče in me zbudil še pred 2. u. Prebravši naloge vstanem, se umijem in odidem, misleč, da je 7. ura. Bilo je m. novembra, vreme deževno in luna pod meglami, tako da se je res zdelo, kakor da bi bila 7. ura. Mraza ni bilo. Ko pridem na pol poti proti mestu srečam dva št. andrežka kmeta, ki sta peljala iz mesta gnoj. Gledata me čudno, pa nič ne rečeta. Grem par korakov naprej in slišim, da bje ura v bolnišči usmilj. bratov 3 ure; ker se pa ná-njo nisem zanesel, korakam le naprej, ali tudi drugod po mestu slišim biti le 3 ure. Kaj storiti? Vrnem se nazaj domu in smuknem spet pod plahto, v sladko posteljo. — Med tem je bil oče svojo zmoto že zapazil. Zanesljive ure nismo imeli doma.

(Dalje prihodnjič.)

*) Smejal se je vse občinstvo, ko so prišli št. andrežki Nanut-i na vrsto. Bilo jih je v istem razredu, z istim krstnim imenom toliko, da so jih morali razločevati po starosti in imenu očetovom n. pr. „Nanut Jos. der ältere, der jüngere, des Anton, des Josef“ itd. Pts.

slovenski svet premreži z gospodarskimi zadrugami. Pred vsem nam treba skrbeti za kmečke posojilnice. Te so oni mali rezervarji, v katerih se zbira denar naših delavskih stanov, s katerim denarjem se pomaga potrebnemu. Iz teh malih rezervarjev pa se denar staka v večje in slednjic v jeden veliki rezervar, ki bode hkrati združen slovenski kapital. Od vlade nimamo pričakovati podpore, kmetijski in obrtni stan sta pri njej vedno zadnja. Zato pomagajmo si sami. Snujmo gospodarske in obrtne zadruge, pomagajmo slovenskemu delavcu in narod slovenski dospe do samostalnosti.

Tako približno je govoril dr. Sušteršič, in govoril nam je iz srca. Mi ki bivaмо na meji, ki se moramo boriti s tujim kapitalom, ki razpenja svoje mreže nad slovenskim ljudstvom, vemo upoštevati važnost gospodarske samostalnosti. Rojaki! snujte vsesod po deželi kmečke posojilnice, ki naj liki mali izvirkji, ki tvorijo, potoke iz katerih nastajajo reke, ki mogočno dero v morje. Tudi naša gospodarska organizacija postati mora liki reka, ki se bode globoko zajela v denarno morje naših nasprotnikov. Zato rodoljubi le verlo na delo.

G. dr. Krek stavil je dve resoluciji, ki ste velikega pomena za razvoj naše gospodarske organizacije.

I. Občni zbor „Gospodarske zveze“ izraža odobro, oz. načelstvu željo, naj se čim najprej ustanove poučni kurzi o poslovanju o posojilnicah in gospodarskih zadrukah po teh le načelih:

a.) kurzi naj se vse v središčih gospodarskega zveženja na pr. v Ljubljani, Gorici itd.

b.) trajajo naj povprek po tri dni.

c.) Ponavljajo naj se po potrebah.

č.) Predmeti, v katerih se podučuj pri kurzih so ti-le zadržni zakone pristojbina določila, tišoča se zadrug, združio knjigovodstvo, postovaše v trgovini zlasti poznavanje blaga.

II. Občni zbor „Gospodarske zveze“ izraža željo, odboru, oz. načelstvu, naj v čim najkratkem času izda potrebne knjizice v pouk o snovanju in poslovanju gospodarskih zadrug in da čim najprej osnuje svoje lastno mesečno glasilo, ki naj prinaša poleg strokovnega gradiva, mesečne zadržne računke sklepe.

Stavili so se še razni umestni predlogi in nasveti. G. Dermastia je govoril v važnosti gospodarske organizacije s posebnim oziranjem na Primorje, ter posebno toplo priporočal nameravane poučne kurze, da si tako pridobimo naraščaj za pričeto organizacijo.

Načelnik dr. Sušteršič je navdušenimi besedami zaključil ustanovni občni zbor.

Mi dostavljamo samo to željo; „Gospodarska zveza“ osnuj nam gospodarsko združenje in oslobojeno Slovenijo. Fiat!

Dopisi

Iz Trsta Boj framasonov v Trstu in Istri proti katolski cerkvi, zlasti proti slovenski duhovščini postaja vedno hujši. Ker je poslednja uršničenju sklepov „lože“ odločno nasprotna, obrnila je ta svoj meč proti njej, hotéca jo popolnoma uničiti in jo nadomestiti z duhovščino po svoji misli.

Zadnji čas pa ne prizanašajo niti premilostljivemu škofu več. „Udaril bom pastirja in razkropila se bodo ovce, ta rek našega Zveličarja hočejo porabiti v doseg svojih oltarjev. Z žalostjo moramo pripoznati, da jih pri tem kaj pridno podpira gospoda okolo „Amica“, in iz zadnjih dogodkov mremo sklepati da je celo v intimni zvezi z njimi. Zadnji „Amico“ je to sām pripoznal. Kdo je kriv strasnih napadov na prevzvišeno osebo v „Piccolu“ kakor gospoda okolo njega, ki se brati z židi in jim zaupa reči, meheč, da bodo molčali.

Slovenska duhovščina jim je trn v peti. Sklenili so jo nadomestiti z duhovščino vzgojeno ne v cerkvenem duhu, ampak v duhu sovraštva do Slovanov. V ta namen darovala je framasonsko društvo „Liga nazionale“ že precejšnjo svoto denarja. V svojem izkazu za leto 1897 je sporočilo, da je izdalo 6537 gld. kandidatom za učitelstvo in duhovstvo. Temu „Amico“ ni še oporekal. Vskak denar od tega društva je pravi judežev groš!

V Trstu se je ustanovilo društvo sv. Nazarja, ki ima bajne namen vzgajati italijanske duhovnike. To bi bilo samo na sebi hvalno vredno, da bi bil njega resnični namen vzgajati v cerkvenem duhu duhovnike za italijansko ljudstvo. A temu ni tako! Pravi in resnični namen mu je le, nadomestiti slovensko duhovščino z Italijani ter s pomočjo cerkve zatreti slovenski rod v Trstu in Istri.

Drugače ne bi židovski „Piccolo“ ponujal podporo po „Legi nazionale“ in svetoval odboru, naj pokliče kakih 30 italijanskih duhovnikov iz Trienta. In vendar umezuje „Amico“ ta nasvet *iz dobrega namena*. „Il consigliere sarà stato mosso da buone intenzioni“ Kdaj neki je imel židovski časopis dobre namene za katoliško cerkev? Mar ne vidi rajši danes kot jutri sv. cerkev popolnoma uničeno? Gospoda! Res daleč, da predač ste zašli! Tako vidimo „Piccola“, „Lego nazionale“, „Amica“ in „Društvo sv. Nazarja“ združeno proti slovenski duhovščini. Če temu ni tako, čemu pošiljate izkaze prejetih darov v framasonski „Piccolo“. Kaj se ima slednji mešati pri vzgoji duhovnikov katoliške cerkve?

Čudno se nam je zdelo, kako da je „Piccolo“ v stvarih prečast. škofjiskega ordinarijata vselej tako dobro podučen. A zdaj vemo, od kod to prihaja. Zadnji „Amico“ nam je razodel.

Ze lansko leto so delali „Amicovci“ propagando za odpravljenje slovenske propovedi pri sv. Antonu starem. A ker se jim ni moglo ugoditi, udrihal je „Piccolo“ po prevzvišenem škofu. Kdo je bil temu kriv? „Amicovci“ ki so obvestili framasonski časopis o tem. Za letošni post je preč. škofijski ordinarijat odredil po vsem umestno in potrebno pri sv. Jakobu za slovensko ljudstvo 6 prepovedi. Gospoda okolo „Amica“ pa je to neki že več tednov naprej izvidela in napravila spomenico do premil. škofa, naj se sploh omeje slov. pridige v tržaških cerkvah. — Seveda židovski list „Piccolo“ so zopet obvestili o tem svojem koraku in mu stvar zaupali. A ta jih je izdal, stvar takoj razobnal, sramolil premilostljivega škofa in veselje Izraelu in ga pred svetom označil „panslavista“. Z ozirom na to dejstvo je vprašal v mestnem svetu svetovalec Piccolli župana, da li mu je kaj znano o novih poskusih za poslovanje tržaških cerkv? Župan mu je odgovoril, da je dal že nalog eksekutivi baviti se s stvarjo in da hoče v eni prihodni seji poročati o uspehu.

Tako pričakujemo, da se v mestnem svetu zopet usuje ploha čez slovensko duhovščino sploh in še posebe čez premilostljivega pastirja.

Kdo drugi je zopet temu kriv, kakor gospoda okolo „Amica“, ki je zaupala stvar židom. Ker so jih ti slednji izdali, zadnji „Amico“ obžaluje, da se je stvar *zaupana* objavila: „Deploriamo s'intende, ché la cosa sia stata fata pubblica; il clero ha sempre desiderato, che l'atto del quale colà si parla, essendo per natura *confidenziale*, rimanesse segreto“ po naše: „obžalujemo se razume, da se je stvar razglasila; duhovščina (seveda okolo „Amica“) je vedno želela, da ostane dejstvo, o katerem se govori, po *naravi zaupno*, tajno“. Vendar si upa še v istem članku trdit, da se je to storilo „per ideal più sublime, quale è quello religioso“, „radi bolj vzvišenega vzora, ki je oni verski“. Gospoda! Ali menite, da je v resnici verski vzor ta, da slovensko ljudstvo ne čuje in postnem času božje besede v svojem jeziku? Kdo vam bode verjel? Če bi vam bil verski vzor v resnici na srcu, čemu ste zaupali stvar uradništvu židovskega časopisa?

Tako vas vidimo na eni strani li-zati se prevzvišenemu škofu, a na drugi se bratiti z židi. Vaše ravnanje označimo z besedami našega Odrašenika, ki jih je govoril osebi vsega pomilovanja vredni: „Priatelj, ali s poljubom izdajaš svojega učениka?“

Neko nesporazumljenje je bilo krivo, da se je zdelo, kakor da bi bil preč. ordinarijat umaknil svojo zgoraj omenjeno odredbo. Židovski „Piccolo“ se je veselil, slovenska duhovščina pa je ždovala in globoko obžalovala tak čin!

V predzadnjem „Amicu“ pa smo brali, da se bodo vendarle vršile duhovne vaje za Slovence pri sv. Jakobu po Veliki noči. Tako je zvedel osebno od škofa in razobnal v svet tudi tržaški župan. Zopet je bila vsa židovska klika po koncu. Županstvo je kar odpovedalo so-de-lovanje mestne godbe pri službi božji v stolnici sv. Jušta. Židovski listi so ostudno napadali škofa in grozili z demonstracijami. „Amicovci“ so sedaj pozvali tržaške katolike (Piccolovce?), da naj na pomoč proti škofu pokličejo sv. stolico. Slovenski duhovščini pa se je vsiljevalo vprašanje, da li bosta „Amico“ in „Piccolo“ dajala svoj Placet, predno bode škofijski ordinarijat izdal svoje naredbe! Da se to pod sedanjim preč. našim višim pastirjem ne bode godilo, prepričala nas je apostolsko-ljubezniva in moško-odločna beseda, katero je govoril na dan sv. Jožefa milostni naš škof raz leco pri sv. Justu, ko je povdarjal, da hoče vstrajati pri odredbi — Sloven-

skih konferenc! Tako je prav! Vsa slovenska duhovščina je pripravljena s takim višim pastirjem trpeti in če bi bilo treba za *pravico* in za *katoliško* načelo tudi umreti! — Ne vdajmo se! Bog z nami!

Iz Zapotoka Idrijska obmejna pokrajina bila je do sedaj vsestransko do skrajnosti zanemarjena. Zaostala je za sto let za drugimi avstrijskimi pokrajini; toda v najpovnejšem času z prihodom g. kurata Smida pričela je živahna agitacija. Z geslom: „sloga jači, nesloga tlači“, so se nasprotstva ublažila, mržnje ginevajo, strankarstva, katera so nekateri uporabljali v zasebne svrhe in koristi izgubljajo moč. Kakor povsod, istotako spoznava tudi naš obmejni slovenski oratar, kje ga črevelj žuli obupajoč pod bremenom doklad. Vkljenjen v jarm, kapitalizma in potujčevanja pričel se je zavedati svojih pravic ter išče rešitve v kmečkih zadrukah.

„E pur si muove!“ Tudi v Zapotoku se snuje mlekarstva zadruga s poslovnim sedežem v Debenjeh. Učinjen je prvi poskus k slogi in tako zgine polagoma mržnja in nasprotstvo med obema komunoma med starim in novim. Dal Bog, da se bodo vresničile naide, da bode enkrat konec večletnega avsanja in kavsanja! — Čudom se čudimo da je do tega prišlo. Sila kola lomi. Danes vršil se je v Debenjeh prvi pripravljalni osnovni shod v hiši posestnika Krivtana, moža, koji pač zasluži vsled značajnosti in jeklene vstrajnosti javne pohvale. On je sam vse vpeljal; z trudom in naporom je kmete nagovarjal, družil, vnenal in ogreval za dobro stvar. Seveda so se mu začetkoma ljudje posmehovali, izživajoč ga na razne pomilovanja vredne načine, češ da bo z mlekarnico občini davke povišal in sličnimi puhlimi vgovori. Zares nekateri so za 100 let nazaj! Danes 10. t. m. popoldan sešlo se je mnogo kmetov v Debenjah. Domači g. Zapotoški vikar-učitelj je otvoril zborovanje in označil namen shoda.

Na to je predstavil povabljenega sosedga g. kurata iz Marijinega Celja g. Smida. Govornik je temeljito dokazal plemenitost kmečkega stanu, koji vzdržuje vse slojeve in stanove. Naglašal je, da so zadane slovenskemu kmetu moralne rane in da mora v kratkem izginiti iz pozorišča, če se ne zavé še pravočasno vsaj ob jednajsti uri, ko mu visi nad glavo meč kapitalizma in potujčevanja, kojega so zbrusili prekupčevalci prostozidariji, oderuhi, milijonarji in narodni odpadniki! — V kmečkem blagostanju je blaginja cerkve, države, naroda in posameznih stanov. Kmetu pomagati je najvažnejše načelno vprašanje. Dokazoval je dalje plodoviti uspeh zadrug in posameznih družtev, kakor tudi denarnih zavodov koji v geslu sloge s znamenjem miru in sprave oživljajo slovenski narod. „Na delo tedaj ker resnobni so dnevi“; klical je pesnikom! „Slovenec tvoja zemlja je zdrava za pridne nje lega naj prava: polje, vinograd, gora, morje; ruda kupčija tebe rede!“ Lenega čaka strgan, rokav — palca beraška pa prazen bokal!“ Lenuhe je imenoval govornik starokopitneže, ki se ne dajo prepričati, da je v združenju kmečkih moči jedina rešitev kmeta ki sedaj propada in umira v črni krsti dolgov, koje pokrivalo je boben ali kant! Lenuhe je zval tudi tiste, ki pravijo, da imajo mlekarnico v svojem hramu, hranilnico v žepu itd. Šibal je konečno vse strahopetce ki se boje dela, truda in požrtvovalnosti. Ojstro je bičal vse razdiralce sloge in hujskače, ki s predsodki delajo razdor in sejejo ljulko. Duhovstvo in učitelstvo sta dva bistvena vzgojevalna činitelja, zato morata složno in vzajemno delovati kajti v njuju posređovalnih rokov je vera in narodnost: dva najdražja bisera.

Zaupajte dragomili kmetje duhovstvu in učitelstvu; ne plašite in ne vstrašite se črne suknje in fraka pod krinko predsodkov. Duhovnik in učitelj podala sta si roke, da gresta vzajemno po nasvetu Leona XIII. ven iz zakristije, ven iz šole med bedno ljudstvo! Pripomniti moram da pri Marijinem Celju res skupno delujeta, zato v kratkem času toliko napredka. Zasnovaou in potrjeno je tamkaj zavarovanje za govejo živino ter prične v kratkem svoje poslovanje; dalje nabrala sta družbi Sv. Mohorja 108 udov, gotovo ogromno število, če se upošteva beda in siromaštvo ljudstva. Res kmeta je treba dramiti, bodriti, mu dajati pogum! Tudi pri nas v Zapotoku bi se lahko v marsičem na bolje obrnili, ko bi ponehala mržnja med staro in novo občino in če bi se kolovodje zjediniti. Ni treba vprašati: „kdo je vpeljal“ marveč „kaj je vpeljal“!

Kakor zamaknjeni so kmetje poslu-

šali govor, brez pomiselka so se vsi navzoči vpisali ter volili stalni osnovalni odbor obstoječ iz deveterih mož, da so pravila pregledali, primerno krajevni razmeram prevstrojili in potrebno ukrenili. Upamo, da bo že to jesen mlekarica pričela svoje poslovanje!

Obmejski

Iz Bilj. 20. t. m. Hranilnica in posojilnica v Biljah imela je 19. pret. m. ob obilnej udeležbi I. občni zbor. Kako je posojilnica delovala vidimo iz naslednjega računa: Posojilnica je deležna vseh postavnih olajšav. Pristopilo je tekot računskega leta 125 zadržnikov, izstopil ni nobeden zadržnikov in šteje posojilnica tovej sklepom računskega leta 125 članov. Promet v računskem letu je bil naslednji: sprejemkov gl. 19055.29 izdatkov gl. 18268.31 Skupaj gl. 37323.60 Hranilnih vlog. se je vložilo 70, gld. 12.205, vzdignilo se je gld. 2439.50 gld. 9765.50. Stanje koncem leta 1897 gld. 9765.50. Kapital. obresti koncem rač. leta gld. 116.98. Torej stanje hranilnih vlog sklepom rač. leta gld. 9882.48. Vloge se obrestujejo po 4 % in se sprejemajo od vsakoga, če tudi ni od posojilnice. Posojil se je dalo 81 gld. 10,725, vrnilo se je 3 gld. 145. Stanje koncem leta 1887 gld. 10,580. Vseh posojil vkup konec leta 78 gld. 10,580. Čistega dobička je 26 gld. 84 kr., ki se dene v rezervni zaklad. Rezervni zaklad znaša 26 gld. 84 kr.

V novo načelstvo so bili izvoljeni prejšnji udje z načelnikom Iv. Rojec-om, kuratom. Za tem občnim zborom bil je občni zbor vzajemno- podpornega društva za zavarovanje goveje živine v Biljah. Iz skupnega pregleda posnamemo:

Društvo šteje udov 150. Zavarovane govede a) volov 65, b) krav 193, c) junic in juncev 32, Skupaj 290. Zavarovana svota goved 26,500 gl. a. v. Od 2. maja 1897 do 15. marca t. l. je društvo izplačalo za tri poginela goveda 304,50 gl. Društvo je imelo dohodkov 408,27 gl. stroškov 342,34 gl., ostaja gotovine gl. 65,83.

Te številke nam pričajo kako potrebne so za naše kraje Reifeisnove posojilnice in zavarovalnice za živino.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Državni zbor, je pričel zborovati v znamenju razgrajčev Schönereja in Wolfa. Obama pa je kmalu upadel pogum ter za zdaj popolnoma mirujeta v zbornici. Tem bolj pa obljubujeta po shodih, da po veliki noči zopet prične pristno nemško razsajanje.

Predsednikom poslanske zbornice je izvoljen nem. kat. poslanec dr. pl. Fuchs. Pivim podpredsednikom Slovenec dr. Ferjančič, drugim podpredsednikom posl. Luput.

Izjava ministerskega predsednika. Ministerski predsednik grof Thun prečital naslednjo izjavo:

„Vlada smatra kot najvažnejšo nalogo, da se zopet ustanove redne parlamentarne razmere in redno delovauje zakonodajstva, osobito v tem trenutku, ko je nujno treba v korist države skleniti nagodbo z drugo državno polovico. V to svrhu apeluje vlada na vse, katerim je na ogledu države in so jim parlamentarne oblike dragocene.“

Zvesta zgodovinskim izročilom države se bode vlada pri svojih javnih poslih ravnala po najvišjem načelu pravčnosti nasproti vsem državljanom in narodom v državi.

Po teh načelih bode vlada skrbela za pravico, red in avtoriteto ter reševala vsa vprašanja ustavnim potom. Vlada bode pospeševala koristne socialne reforme, kulturni napredek, materijelne in nrayne razmere prebivalstva, posebno onih širokih krogov, ki žive od dela svojih rok (pohvala), ter podpirala industrijo in poljedelstvo v korist državne skupnosti.

Vse svoje najboljšje moči bode vlada zastavila za te namene ter pričakuje, da se na tem polju umaknejo strankarske razlike in združijo vse moči za skupno delo.

Da se to presniči, morajo se ublažiti socialna nasprotja; to je naloga, za katero je ravno to leto najprimernejše. Vlada se z zaupanjem v imenu države obrača do vseh strank, da v rodoljubnem duhu zvršé nevarno zaostalo delo.“

Glede vladine izjave je desnica pričakovala mnogo več; posebno pa več jasnosti. Poslanci raznih strank so izjavili svoje pomislke. Izvrstno je govoril posl. Aaron Dipauli.

V imenu kršćanske narodne zveze je izjavil dr. Sušteršič, da zveza v vladini izjavi pogreša povdarjanje *verskega momenta*, kot podlage avtoritete, redu in

miru. Pogreša vladine izjave glede narodnih vprašanj v smislu popolne enakopravnosti in enakopravnosti vseh narodov.

Povdarjal je prežalostne, dan za dnevno hujše in neznosnejše razmere Slovencev na Koroškem in Stajerskem. Jedinako žalostne so razmere Rusinov v Bukovini in tudi Galiciji. Obžaloval je, da nobeden izmed članov kabineta ne pozna zelo zamotanih, deset in desetletja zanemarjanih razmer južnih dežel, kar je tembolj obžalovanja vredno, ker se ista pomanjkljivost kaže pri vseh važnejših uradnih mestih v posameznih ministrstvih. Upamo, da se vlada kar najhitreje pouči o razmerah in vse primerno ukrene. Zato hočemo vlado prerasjati po njenih dejanjih in potem uravnati svoje postopanje. Hočemo pa vršiti svojo patrijotično dolžnost, da vlada uvede zopet redne parlamentarne razmere. Izjava dr. Sušteršiča je napravila velik utis v zbornici.

V delegacije je izvoljen za Goriško posl. dr. Verzegnassi, namestnik mu je posl. Zanetti. Za Kranjsko je izvoljen posl. Pogačnik, namestovai ga bude posl. dr. Ferjančič.

V kvotno deputacijo, ki ima dolečiti donesek k skupnim stroškom obeh državnih polovic, je izvoljen posl. Povše.

Dr. Luiger, dunajski župan, je dobil od papeža veliki križ Gregorjevega reda.

Vnanje države

Razmere med Španijo in Severnoameriški državami so že tako napete, da preti v kratkem vojna med obema državama. Američani pridno oborožujejo stare in nabavljajo nove vojne ladje.

Razmere med Rusijo in Srbijo so se poprile; odkar je razupiti razkralj Milan zopet prišel do tolike veljave v domovini. Nesrečna srbska državnica res ne more priti do miru.

Stari lisjak **Crispi** je zopet rešen, zbornica mu je izrekla resno grajo, ter ga s tem oprostila vseh sleparij. Vkljub temu pa je resnica, da je v mladi Italiji vse gnjilo.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. Preč. g. Mihael Tavcar, župnik-dekan v Žuzemberku je imenovan častnim kanonikom. — V Ljubljani se je osnovala Zveza slovenskih pevskih društev. — V Postojni gradijo v proslavo vladarske 50 letnice okrožno bolnišnico. — V Malem Černetu pri začetni našli so umobolnega brivca Djančiča mrtvega v hlevu. — V Ljubljani je voz pomastil do smrti nekega voznika. — V Malenah pri Logatcu je hlapec A. Blažič padel iz svisel ter mrtve obležal. — Ponarejene dvajsetice trosijo po Ljubljani. — Okrožnim zdravnikom v Vipavi je imenovan Hrvat dr. Pavel Lučič. — Sv. misijon obhajajo pri D. M. v Polji poleg Ljubljane. — Mrtvega so našli v Ljubljani pisarja Lesarja. Revez se ga je preveč nalezel in zaspal za vekomaj. — V ljubljanski domobranski vojašnici se je vstrelil vojak Franc Škof. —

Na Stajerskem. V Savo je zabredel 63 letni umobolni J. Jekoš ter utonil. — Blizo Gornje Radgone je posestnik Brodšneider zastrupil lastno ženo. — V Mariboru se je nastanil odvetnik dr. Radoslav Pipuš. — V Vrehoi vasi pri Račah se je v neki kapelici obesil zidar Tement. Bil je žrtva zganjejitja. — V Ptujtu so slavili spomin 157 rojstnega dne cesarja Jožefa II.; v resnici pa so slavili 50 letnico dunajske vstaje. Kdor zna, pa zna. —

Na Koroškem. Celovčani so proslavljali dunajsko revolucijo. Ob tej priliki so se zopet zajedali v duhovnike. — Novi notar v Pliberku Slovenec g. A. Svetina je nastopil svoje mesto. — Pogorelo je veliko domovje v žrelcu. — V Labenčah se je sau umrtil 35 letni oženjeni J. Rupič. — Schönerer, znani nemški razsajač, je priredil shod v Kotmari vasi, Slovenski kmetje mu pač ne pojdejo na lim.

NOTICE

Gorica.

Želja Njegovega Veličanstva. — Presvitli cesar praznuje letos petdesetletnico svojega vladanja. Radi tega se bodo ob raznih prilikah vršile najraznovrstnejše slavnosti. Glede na to se je izjavil cesar, da želi, naj se opuste hrupne veselice, ter naj se narodi rajši spominjajo z dobrodelnimi nameni njegovoga jubileja.

Naslov šolskega svetnika je presvetli cesar podelil okr. šolskemu nadzorniku za Gorico g. Jožefu Culotu.

Imenovanje. Više c. kr. pravdnštvo je imenovalo g. Ign. Bajta nadučitelja v Batujah učiteljem kaznilnice v Gradiscu. — Častitamo.

Premeščen je notar gosp. Rudolf Stark iz Kanala v Gradsko.

Črna zastava, ki je plapolala iz nad gimn. poslopja v Gorici je oznanovana, da je umrl tu nekdanji profesor veronauka na goriški gimnaziji veleč. g. Lavrencij Pertout v 80 l. svoje starosti. Bil je mož izvrsten profesor, katerega je dičila zraven učenosti tudi lepa, skromna poniznost, s katero si je priboril srca svojih učencev. Pogreb je bil 28. t. m. Udeležila se ga je tudi gimn. mladina s svojimi profesorji. Truplo so prepeljali na Sv. Goro. Mir njegovi duši!

Umrta je v Gorici po dolgi, mučni bolezni gospica Marija Dougan iz znane sl. družine v Gorici, sestra zasl. gospiče slogine učiteljice, in zapisnikarice ženske podružnice sv. Cirila in Metoda v Gorici, Ane Dougan. Pogreba so se udeležile nekatere gospiče učiteljice — prijateljice — s šolskimi otroci kateri so bili ravno prosti. — N. v M. P.!

Slovenske pridige v Gorici. V cerkvi sv. Ignacija v Gorici so tekoči teden slov. pridige, o katerih je že poročal „Del. prijatelj“. Kako se je „Corriere“ izrazil o njih smo zadnjič v „Prim. listu“ poročali. Sedaj — molči. Zakaj? Slov. pridige so dejstvo. Udeležila je ogromna iz vseh stanov. Velika cerkev središčne župne cerkve sv. Ignacija je natačena: najlepši odgovor nesramnemu klevetanju goriške židinke. Kako veličastno, grojno odmeva po vsaki pridigi od visokih obokov velike cerkve, naš „sveto, sveto, sveto...“

O pridigah bomo še poročali. Bog daj obilo blagoslova!

Veselica goriške čitalnice je izpadla, kakor ni bilo drugače pričakovati, res izborno, saj so nastopile že dobro znane izvrstne moči — še pomnožene Spored, katerega smo zadnjič priobčili, zadovoljil je vtelesen naše pričakovanje. Pohvaliti pa moramo še posebej izborni pevski zbor, ki je nastopal kot mešan, ženski in možki zbor pod vodstvom meumornega g. Ivana Mercina, ki je združil, kolikor se je dalo, pevske moči našega mesta.

Upamo, da krasni zbor ostane, da še večkrat nastopi in ne samo razveseli, ampak nauči in ogreje naše narodno življenje v mestu.

Instruktor novemu nadškofu, hoče biti poreška „Istrija“, katera mu že odkazuje delokrog. Se ve najprej mora biti naloga, potlačiti slov. duhovščino. Posebno pa ga hoče ščuvati nad goriško bogoslovje, kjer — čujta grozo — so slov. profesorji, ki so — Slovenci — Novemu nadvladiki pač ni treba takih inštruktorjev!

„Sentinella“ slika goriške fante povodom zadnjih naborov kakor prava jag-njeta. Ako bi mladenici kričali „živio Gorica ital. ali živ. Italijani“, ali peli kako narodno pesem, bi jih policija zaprla, pravi „goriški budalo“ — in danes bi bile ječe naših polne.“ — Res je, da so kričali, izivali — in upili — in ječe niso polne. Tedaj — „Sentinella“ grobo — farba!

Goriški člani „društva katoliških učiteljc“ so poslali 24. sušca t. l. Njeni c. i. kr. Visokosti presvetli gospej nadvojvodinji opatinji Mariji Anuncijati slededečo brzojavko:

Goriški člani društva katoliških učiteljc voščijo najspoštlijveje vzvišeni pokroviteljici obilen blagoslov božji k visokemu godu!

Na to je prejela dne 26. sušca gospodična Mirka Holzinger pl. Weidich c. kr. učiteljica, slededečo brzojavko:

Njena cesarska Visokost gospa nadvojvodinja Marija Anunciata se prelepo zahvaljuje „društvu katoliških učiteljc“ za voščila.

Baroninja Peteani.

Šolski dom, krasno poslopje po načrtih prof. Hraskega so pričeli graditi. Poslopje bode stalo v Križni ulici. Samih šolskih sob bode ednajst. Krasno poslopje bode v ponos Slovenem.

Protest so skovali goriški mestni očetje v „očetnem zborovanju“, naročili telegrafično tudi drž. poslanca g. A. Lenassi-ju, naj interpeluje notr. ministra radi petja slov. mladeničev povodna vojaških naborov v Gorici. —

Mislili bi, da bodo skrbni mestni očetje pokarali mestne mladeniče, kateri so se slabše obnašali, kakor naši fantje. Vpitja in petja, ko so bili ti junaki na vrsti, ni bilo konca. Krožili so po mestu v kočijah, pijant in razgrajati in slisali so se tudi zaljvi vskliki. Priča smo bili, ko so z „m...“ obsipali delavce goriške tiskarne... Poslušati smo morali znano pesem, „nella patria“; da pozno v noč

ni bilo še miru. — Tu, tu naj bi mestni očetje povzdignili svoj glas in kovali proteste in ne proti našim fantom, kateri so samo pevajoč sli skosi mesto. — Se ve ti polšaščenci so bili „v domači hiši“. Jezi pa jih le, da ne morejo navesti nobenega izgreda. — Naj le „protestirajo“, dokler je še čas!

Gospod Lenassi je na Dunaju prosil vlado, naj za božjo voljo čuva Italijane pred slovenskimi provokacijami. Ako torej mladeniči gredoči na nabor zapojo nedolžno slovensko pesmico, je to provokacija. Pričakujemo, da vlada pove g. Lenassi-ju kaj so poželi Goričkovci in fakinaža ob naboru za Gorico. In čujta g. Lenassi si je dovolil celo trditi, da se v Gorici konfiskujejo le italijanski listi, slovenski pa ne. Na to pritožbo najboljše odgovori g. Vidulich, ki posebno ljubi papir slovenskih časnikov. To presega pa že vse meje!

Dobro znajo. V Hilarijansko tiskarno je prišel v terek zastopnik goriške (podružnice) mejdlinške tovarne za čevlje ter prašal po odg. vredniku „L'Eco del Popolo“. Prašal je, kdo je pisec notice o židovski tovarni za čevlje. Odgovorni urednik ni povedal pisca ter opozoril moža, naj se prizove na sodišče. Zastopnik židovske tovarne pa nenadoma priloži ubogemu stavcu klofuto ter pobegne kričeč, da jih pobije vse drug za drugim. Tako znajo! Tako dela z delavci zastopnik one tovarne ki po vseh večih mestih uničuje čevljarsko obrt. Ali naj to trpimo. Več o tej tovarni spregovorimo v „Del. pr.“

Stirje begunci tukajšnjega pešpolka št. 47 so popihali čez mejo v deželjo polente. Oskrbeli so si iz kompanijske kase okoli 500 fl. za pot. Za petami jim je bila straža, a ni jih ujela. — Slabo znamenje! —

Popravek. V zadnjem „Pr. listu“ je vsel nek inserat znane „narodne“ veletvrdke v Gorici. Dotična tvrdka je „Pr. L.“ celo leto prezirala in še le zdaj se je zatekla tudi k njemu.

Inserat pa je prišel v list brez vednosti in proti volji uredništva ter po nevednosti upravnistva! „Pr. list“ je namreč tistega dne izšel vsled despotizma nekega gospoda še le ob 7 uri zvečer. Urednika pa sta morala vsled stanovskih opravil že ob 4. biti doma.

Tako torej in še tako se je zgodilo, kar je nas in še marsikoga neprijetno iznenadilo.

Dotične veletvrdke pa mi ne bomo priporočali, ker je ne moremo! Ona ni katoliška, ni narodna in je velekapitalistična v rokah pojedinca, ki torej nikakor ne pospešuje narodnega obrtno-trgovskega življa v Gorici! Toliko na znanje — pa brez zamere!

„**Boljše nego tako ni moglo biti**“ pravi „Sentinella“, lahko rečejo Slovenci po končanem naboru. Le eno obžaluje vrlo „budalo“, namreč „jobovo“ potrpežljivost Goričanov, kateri niso uzdignili 100 pesti in pomikastili Slovencev. O budalo, budalo, moč pesti pričakuješ? Zahvali Boga, da ne odločajo pesti — pravice!

Dobro znamenje. „Goriški Keronlini“ ni prav, da je na Kranjskem prišlo do sprave. Z židi in židovskimi hlapeci gotovo ne more do sprave.

Samomor v St. Ferjanu. V St. Ferjanu se našli Katarino Musina obešeno z vrvico na kostanju. Vzrok ni znan.

Občina Solkan ustanovnica Šolskega doma. Starešinstvo občine Solkan je na predlog veleč. g. župnika Iv. Ev. Kolavčiča sklenilo, da občina kakor ustanovnica 100 gld. daruje „Šolskemu domu“. Živel! Tudi prvaka občina je že ustanovnica.

Umor. Na Bači je 29-letni mladenič na praznik sv. Jožefa zaklal svojega tovarisa. Nesrečna pijanost!

Razglas. Objavlja se, da volitve v komisijo za cenitev osežne dohodnine v smislu § 17 volitvenega predpisa, priloga D izvršitvenega predpisa k poglavju I. postave od 25. oktobra 1896 leta drž. št. 220 uvrščenega v št. 35 ev 1897 leta drž. zak., se bodo opravile kakor sledi:

A) Cenilni okraj št. 1 Gorica (mesto). Volitev se bo opravila: 1) Za I. in II. volilno telo v petek 15. aprila 1898 od 9 do 12 predpoldnem v občinski dvorani v Via Giardino št. 17, in sicer mora izvoliti vsako telo dvoje udov in dvoje namestnikov. Barva volilnih listov: bela za I. o volilno telo, in rumena za II. o. — 2) Za III. volilno telo v soboto 16. aprila 1898 od 9. do 12 predpoldnem tudi v občinski dvorani v Via Giardino št. 17 in sicer se morata izvoliti dva uda in dva namestnika. Barva volilnih listov: rožnata.

B) Cenilni okraj št. 2: Poljt. okraj

Gorica (deželaj). Za vsa tri volilna telesa tega cenilnega okraja se bo opravila volitev v četrtek 14. aprila 1898 od 8 do 12 predpoldnem v poslopju podpisane g. kr. okrajnega glavarstva, in sicer mora izvoliti vsako volilno telo dvoje udov in dvoje namestnikov. Barva volilnih listov: bela za I. o volilno telo, rumena za II. o, in rožnata za III. o — Glede podobe pri volitvah, pravice volitve in izvoljivosti in ravno tako glede vršitve te pravice se obrne pazljivost volilcev na dotične določbe zakona od 25. oktobra 1896 leta drž. zak. št. 220 in gor omenjenega volitvenega predpisa.

Nefrankovanih ali nedostatno frankovanih poslanic z volilnimi listi ne bo sprejel volilni komisar in bo jih smatral kot neuvoljene. (menda je prav: smatrati kot nevoljavne. Op. ur.)

C. kr. okrajno glavarstvo V Gorici, dne 15. m. c. 1898.

Za kelih „Alojzijevišču“ so nadalje podarili:

Gosp. I. Pečenko, obč. tajnik v Boven 50 kr., g. Makuc trgovec 53 kr., g. Frančiška Kafol 50 kr., g. Alojzija Gallatti 50 kr., preč. gg. Jan Kumar 1 gld., Jan. Murovec 1 gld., Martin Zuchiatti 2.60. G. Marija Bizalj nabrala na Modrejcah pri sv. Luciji 4.80. Skupaj: 55.25 + 11.43 = 66 gld. 68 kr. Bog povrni! Dr. Jos. Pavlica.

Društvo „Šolski dom“. (XIV. izkaz od 18. do 30. marca.) Kot ustanovniki oglasili so se: Občinsko zastopstvo v Prvačini z doneskom 100 gl.; ženska podružnica sv. Cirila in Metoda za Ajdovščino in okolico z doneskom 100 gl. Kot letnika oziroma dobrotnika oglasila sta se: gospod Trošt Jvan, c. kr. colni oskrbnik v Gorici z doneskom 10 gl. in Kodrič Fran, vikarij pri S. Tomaži, na račun ustanovnine 6. obrok 10 gl.; X + Y 10 kr.; „C.“ v Gorici 10 gl.; Kofol Matija, šolski sluga na c. kr. vadijci 5 gl.; Konjedic Olga v Plavah nabrala pri poučevanju trojke v proslavo gosubarona 6 gl. 67 kr.; Po upravnistvu „Soče“ št. 22: Nekdo iz Ajdovščine 5 gl.; Peter Savle v Čepovanu 5 gl.; Ivan Miklavčič iz Kobarida izročil 12 gl. 80 kr.; nabranih v gostilni pri Podseljanu med veselimi pevci in pivci; Saunig & Dekleva 6 gl.; Po upravnistvu „Soče“ št. 23: Zamorci so požrli: Pri Fonu na Solkanski cesti 7 gl. 7½ kr.; pri Lisjaku (Rajhu) 5 gl. 30 kr.; pri „zlati zvezdi“ na Starem trgu 3 gl.; pri Gleščiču (Kirkirki) 2 gl. 72½ kr.; pri Reju (pri „gobolu“) 2 gl. 70 kr.; Skrt Jož, pekovski mojster, daroval 1 gl.; Štrukelj J. iz Trbč 2 gl.; Po upravnistvu „Soče“ št. 24: Fon Anton, hišni posestnik, klubučar in gostilničar v Gorici 20 gl. na račun ustanovnine; pri krstu novorojenčka g. veleposestnika K. Faganelija v Mirnem zložili gostje 11 gl. 50 kr.; Bonne Anton iz Ajdovščine 2 gl.; „Duhovnik iz naših gor“ na račun ustanovnine 2. obrok 20 gl.; Mlinarjev Jože“ na račun ustanovnine še 20 gl.; Abram Filip, kaplan v Črničah 2 gl.; V. B. v Gorici 5 gl.; Občinski zastop v Prvačini na račun ustanovnine 50 gl.; Kovarič Lucijan od Sv. Lucije poslal 8 gl.; Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda za Ajdovščino in okolico plačala ustanovnico 100 gl.; Znidarčič Andrej, vikar v Gradnem 6 gl.; — skupaj 383 gl. 40 kr.; — Vsled prejšnjih izkazov 7733 gl. 70 kr.; — Do 30. marca došlo torej v gotovini 8117 gl. 10 kr.

Obzor društva „Šolski dom“.

Trst-Istria.

V tržaški stolnici sv. Jušta na praznik sv. Jožefa ni bilo navadne pontifikalne maše. Mil. škof je prišel v stolnico, a vse je bilo tiho. „Slavni“ magistralni tržaški je odpovedal petje in godbo radi slovenskih govorov pri sv. Jakobu. Toda mil. škofa ni vstrašilo to. Stopil je na prižnico ter obrazložil, kako je za ta post pripravil konferenco za Italijane, Slovence in Nemce. Priznal je zmoto, da ni hkratu tedaj, ko je naznanil slovenske duhovne vaje, naznanil tudi namerovanih laških in nemških konferenc.

Prezvzišeni je nadaljeval svoj govor nekako tako: Dragi! Ko me je pokojni knezo-nadškof goriški posvetil za škofa, položil mi je evangeljsko knjigo na ramo v znamenje, da naj oznanjujem božjo besedo, kakor naslednik apostolov. Ko se namreč apostoli začeli oznanjevati evangelijske sinagoga ter jim je propovedala, da ne smejo oznanjevati evangelija. Apostoli pa so odgovorili: Boga je treba bolj poslušati, nego ljudi.

Tako je govoril mil. vladika tržaški, potem pa daroval tiho sv. mašo. Mi pa smo hvaležni vladiki, da je odgovoril tržaški sinagogi.

V Šmarji pri Kopru je imenovan župnikom č. g. Milko Sašelj, kapelan v Vatovljah. Čestitamo zglednemu duhovniku in vrlému narodnjaku. Srečna občina!

Otroška veselica v Trstu. Učenke slov. dekleške šole družbe „sv. Cirila in Metoda“ so pod vodstvom sester-učiteljic v nedeljo 27. pr. m. zopet uprizorile igrokaz „Pastirica iz Lurda“. Tržaški Slovenci so se z veseljem udeležili te šolske predstave.

Pač žalostno. Na tržaškem pokopališču je neka gospa našla mrtvega človeka. Poleg njega je bil kozarec, iz katerega je še dišala žveplena kislina. Samomorivec je 76 let stari mizar z Razdrtega. Pač žalostno!

Umor in težko telesno poškodovanje v Trstu. V nedeljo zvečer so popivali v neki tržaški krčmi 5 mladeničev in jedna dekle. Prišlo je med njimi radi dekleta do prepira, ki se je nadaljeval na ulici. Vnel se je ljut pretep. Ieden iz med njih je potegnil nož ter zabodel dva mladeniča. 18 letni Tinesla je umrl še isti večer, 20 letni čevljar Gustinčič pa je težko ranjen. Morilec je 16 letni Romano Bajc. Ali ni to zopet žalosten sad brezverskega časopisja. O gospoda, tu imate odprto polje, tu delujete za moralno povzdigo propale tržaške mladine. Od te strani preti nevarnost laškemu življenju, ne pa po slovenskih pridigah. Vzgoje, vzgoje ni! Za njo pa se najmanj brigajo oni, ki imajo javno vzgojo v rokah.

Velik požar na Reki. 24. m. m. zvečer vnel se je 360 m. dolgi leseni magacin na kolodvoru. Pod streho je bilo 400 vagonov jute, lastnina eskomptne banke. Ogenj je bil strašen in nevarnost toliko večja, ker ne daleč bilo je tudi mnogo bencina spravljene in druge nevarne tvarine. Na gašenje se misliti ni bilo mogoče, ampak edino na omejevanje ognja, kar je srečno uspelo, ker je bilo ugodno vreme za to. Gorelo je celo noč. Prizor je bil strašen. Škoda znaša okoli milijon goldinarjev. Zavarovana je bila roba pri zavarovalnici „Assicurazioni generali“ v Trstu. Pravijo, da je zažgala okoli osme ure strela, — bliskalo in gromelo je res, — a da se je ogenj še-le čez pol ure pozneje razvil in planil ven z vso silo.

Nagla smrt. Pri tvrdki Zimolo, ki se peča z pogrebi, je služil Gaeton Micheloni. Pred nekaterimi dnevi je šel iskat trugo za nekega mrliča. Ni je še našel, ko se je zgrudil na tla. Na njegov vsklik so navzoči hitro priskočili, toda došli zdravnik je le potrdil njegovo smrt.

Prospekt. Nove slov. oglednice so ravno sedaj izšle v Celovcu. Čisti Jobiček je namenjen družbi sv. Cirila in Met. Risane in tiskane so jako lepo in predstavljajo v okusno sestavljeni skupini, katero prepleta lipovo vejevje, slovensko narodno šolo v Velikovcu, vojvodski prestol na Gosposvetem polju in spomenik celovškega zmaja s slovenskim junakom Blagoco; torej pomenljive spomenike iz raznih dob, ki kažejo na slovensko pravljico davno minulih časov, na boljše narodno preteklost in na upopolno sedanost in bodočnost. Dopisnice nosijo tudi znana Gregorčičeva verza:

„Orodje v desni, v levi meč
Svoj dom gradimo se boreč!“

Tiskane so v peterih barvah, namreč: rudeče, modro, svetlo-zeleno, temnozeleno in bronasto-rujavo. 1 komad stane 5 novcev. Zeloti je, da bi se te dopisnice kolikor mogoče razširile, ne samo radi porabe čistega dobička, ampak služijo naj tudi kot agitacijsko sredstvo. Sličnih nemško-narodnih dopisnic kar mrgoli. — Torej rodoljubkinje in rodoljubi, čitalnice, pevstva i. dr. društva sežite po njih! Prosimo tudi, da bi dopisnice prevzel v vsakem večjem kraju kdo v razprodajo. V ta namen naj se blagovoli pismeno obrniti na M. Županc-a v Celovcu, Paulitschgasse 7. Trgovci, trafikanti i. t. d. naj tudi naznanijo, koliko hočejo imeti popusta. Dopisnice se dobijo le proti predplačilu ali pa po poštnem povzetju. Tem dopisnicam bodo sledile v kratkem času še druge z drugimi predmeti.

„Hovder, hovder, hovder“,

ali šaljiva slovnica.
(Dalje; sp. A. M.)

„Ant. Heinrich!“ Pred kakimi 20 leti so imeli ljubljanski časniki veliko opraviti z ondašnjim gimnazijskim profesorjem Heinrich-om; bil je nasprotnik slovenske narodnosti ali so ga slovenski listi vsaj za takega imeli. Bodi se temu, kakor koli — Heinrich je znal nemški jezik temeljito, pa tudi nemške dialekte in slovanske jezike je poznal. Ta profesor je spisal „Grammatik der neuhochdeutschen Sprache für Mittelschulen in mehrsprachigen Ländern“. Jez imam pred seboj 7. izdajo, tisk. v Ljubljani 1880. Na strani 180. govoreč o finalnih (namernih) stavkih, piše Heinrich: „Es ist ein Slovenismus, statt des Präsenas das Futur zu setzen, z. B. „Man arbeitet, damit man die Früchte wird genießen können“ — statt: damit man dereinst die Früchte genießen könne oder kann“. Čemu to Heinrich-ovo svarjenje? Ker je H. iz vsakdanje skušnje vedel, da njegovi slovenski učenci mislijo slovenski in svoje misli, tudi kedar nemški pišejo, izražajo po slovenski. Tedaj so slovenski otroci že vajeni rabiti prihodnjik v tacih namernih stavkih, kakor je gori navedeni, kedar je namreč eno dveh neistočasnih dejanj prihodnje, kedar se ima namen še-le pozneje doseči. V tem, ko reče torej Nemeč: „damit man die Früchte genießen könne“, pravi Slovenec prav pravilno: „da bomo sad uživali“ (ne: da sad uživamo). „Učimo se svoje dneve šteti, da bomo modrejši“ (ne: „da smo modrejši“). — Če ste pa dejanji istočasni in sedanji, rabi nam obakrat sedanjik n. pr. „Človek mora imeti srce za ljudi, da ga imajo radi“ (sicer se tukaj tudi lahko reče: „da ga bodo imeli radi“). „Solnce sveti, da nas krepi“ („da nas bo krepilo“ — ne moremo reči v tem stavku). Slovencu je to že vrojeno, da izraža nemški sedanjik s prihodnjikom, če gre za kaj prihodnjega. Zato svari Heinrich, da naj se slovenski učenci v nemščini tega varujejo.

Heinrich priznava pravilnost slovenskega prihodnjika „da bomo . . . uživali“, samo zahteva, da naj se v nemščini ne piše tako, ampak sedanjik. — Kako pa naši „pisci“? Zavrgli so pošteno slovensko suktnjo (prihodnjik) in se šemijo z nemško jopo (sedanjikom), ktera pa našemu jeziku pristojna, kakor mački sed-

lo. Znabiti si mislijo: Lieber ein Narr nach der Mode, als ein Weiser außer der Mode!

(Dalje prihodnjič.)

Poslano.*

Dopisnika notice „Jednakopravnost žensk na Tominskem“ v „Primorskem listu“ z dne 21. marcija 1898 št. 9 pozivljam, da mi pokaže od moje soproge izdano in podpisano meso-ogledno pričevalo, v dobi enega meseca, sicer ga smatram za lažnika in podlega obrekovalca.

Pri Sv. Luciji, dne 25. marca 1898.

VUGA, župan.

*) Za to „Poslano“ ne sprejme uredništvo nobene odgovornosti, razven ko'ikor je nalaga tiskovni zakon.

Podob

za prvo sv. obhajilo in spoved

priskrbel sem iz raznih tvornic mnogo različnih in prav lepih. Majhnih za molitvene knjige z navadno molitvijo in s prostorom za podpis zad imam 14 vrst po 1/4, 3, 4, 5 in 6 kr. komad. Večjih za okvir s spominskim napisom in prostorom za podpis spred imam tudi 14 različnih vrst po 6, 8, 10, 12 in 20 kr. komad.

Cene so jim tako nizke, da se ce-neje nikjer ne dobe. — Ako mi p. n. velečastiti gospodje duhovniki blagovole naklanjati svoja naročila teh podob, pripravil sem, da po Veliki noči priskrbim obširno zalogo raznih drugih podobice po jako primernih cenah.

Priporočam se torej p. n. velečastitim gospodom duhovnikom najuljudneje za naročila ter bivam veleštovanjem

V Gorici, 30. marca 1898.

G. Likar.

Živinorejci pozor!

Podpisani naznanjam, da imam na prodaj živinsko sol po 8 kr. kilogram.

Jožef Munih

Sv. Lucija na Mostu dne 23. marca 1898.

Slovenska tvrdka ustanovljena l. 1876.

J. Pipan & C. v Trstu

Via Valdirivo št. 18

ima veliko zalogo in prodaja le na debelo

kavo, riž, južno sadje, olje vseh vrst za jedilo, za stroje, ribjo mast za strojarje itd.

Priporoča se trgovcem v Gorici in na deželi za obilne naročbe.

Naznanilo.

Kunce ali „domače zajce“ velike pasme francozke, tako zvane „normandince“ in „belgice“ ima vedno na prodaj po primerni ceni.

Anton Poljšak
Zapuže, pošta Ajdovščina.

Naznanjam preč. dukovščini in vele-slavnemu občinstvu v Gorici in z dežele, da sem otvoril lepo urejeno

brivnico

na Travniku šte. 21, zraven Paternolijeve knjigarne in loterije.

Obljubujem točno in hitro postrežbo, ker sem priskrbljen s 3 delavci. — Prodajam tudi profuma. — Toplo se priporočam udani

Anton Pucelj,
brivski mojster.

Javna dražba.

Dne 3. aprila ob dveh urah popoldne se odda v Levpi na Kanalskem delo za povišanje zvonika: zidarsko in kamnarsko delo. Klicna cena 237 gld. 47 kr. samo ročno delo. — Varščina 10%.

V Levpi, 28. marca 1898.

Stavbeni odbor.

Anton Fon

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji krčmi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Špedicijska poslovnica

Gašpar Hvalič v Gorici

v ulici Morelli 12

se prav toplo priporoča
Slovincem v Gorici in z dežele

Hranilnica in posojilnica v Biljah

v nje l. upravnem letu 1897.

DENARNI PROMET.

Prejemki	gld.	kr.	Izdatki	gld.	kr.
Hranilne vloge	12205	—	Vzdignene hran. vloge	2439	50
Vrnena posojila	145	—	Vzdignene obresti hran. vlog	3	82
Prejete obresti od dolžnikov	296	28	Dana posojila	10725	—
Opravljeni deleži	125	—	Upravni stroški	54	15
Pristopnina	62	50	Tiskovine	65	40
Pristojbina za upravne stroške	21	51	Inventar	38	80
Naložen denar vzdignen	4900	—	Naloženi denar	4932	—
Izposojilo pri ljudski posojilnici	1300	—	Obresti ljuds. pos.	6	50
			Razni	3	14
			Gotovina konec leta 1897	786	98
	19055	29		19055	29

BILANCA.

Aktiva	gld.	kr.	Pasiva	gld.	kr.
Inventar	38	80	Deleži	125	—
Posojila	10580	—	Hranilne vloge gld. 9765.50		
Naloženi denar pri družih zavodih	32	—	Kapit. obresti	116.98	9882 48
Obresti od naloženega denarja	32	67	Predplačane obresti od posojil	151	13
Vrednost tiskovin	54	47	Izposojila	1300	—
Gotovina konec leta 1897	786	98	Dolg pri „Zvezi“	39	47
			Cisti dobiček	26	84
	11524	92		11524	92

Iv. Rojec, načelnik.

A. Orel — M. Soban — Jos. Kogoj — Matija Masten — Jos. Lestan — A. Keber — Jos. Lovec — St. Lipovšek, odborniki.

Anton Šavnik, računski pregredovalcač.